

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Samhällskunskap

I resenärens tjänst

- Genre och "värden" i policies på den fria reseguiden *Wikitravel*

Examensarbete i
Samhällskunskap
VT14
Martin Hellberg Olsson
Handledare: Gabriella Sandstig

12 000 ord

Titel: I resenärens tjänst – Genre och ”värden” i policier på den fria reseguiden *Wikitravel*

Författare: Martin Hellberg Olsson

Kurs: Examensarbete i Samhällskunskap

Omfattning: 15 Högskolepoäng

Termin: VT14

Handledare: Gabriella Sandstig

Abstract

I denna uppsats undersöks vilka värden som ligger till grund för *Wikitravels* reseguider, detta för att förstå vilka förutsättningar som ligger till grund för innehållet på *Wikitravel*. Vidare undersöks om det föreligger en så kallad nätverkskonflikt mellan grupper av värden, detta främst baserat på tidigare forskning gällande *Wikipedia* av Steven Jankowski där denne använder sig av Manuel Castells teori om nätverkssamhället för att förklara den relativa konservatism andra forskare observerat i kunskapskonstruktionen på *Wikipedia*.

Frågeställningarna som ligger till grund för undersökningen är vilka värden som återfinns i *Wikitravels* policier samt i vilken mån dessa kommer i konflikt och hur dessa eventuella konflikter hanteras. Undersökningen genomförs genom kvalitativ textanalys av fyra centrala policier på *Wikitravel* där dessa undersöks med utgångspunkt i dels ”wikivärden” från Jankowskis undersökning, dels ”reseguidesvärden” från en egen genomgång av forskning om reseguider.

Resultatet är att båda värdegrupperna kommer till uttryck i *Wikitravels* policier, att de ibland kommer i konflikt och att dessa konflikter löses genom att genren reseguide får vara målet och de värden som är knutna till denna överordnas wikivärdena.

Sökord: Wikitravel, wiki, reseguider, produserifiering, kunskapsproduktion, turism, genre, konsensus, kollaborativ textproduktion

Innehåll

1 Inledning	1
2 Teori och tidigare forskning	2
2.1 Wiki, genre och värden	2
2.2 Guideboken och dess värden	5
2.3 Interaktion i wiki.....	10
3 Syfte och frågeställningar	13
4 Metod	14
4.1 Övergripande metodologi och överväganden	14
4.2 Material och urval	14
4.3 Analys	15
5 Resultat	16
5.1 Policyerna och wikivärdena	16
5.2 Policyerna och reseguidesvärdena.....	22
6 Slutsatser	33
Referenser	34

1 Inledning

Medierna spelar en viktig roll i att forma våra idéer om vad som är säkra och osäkra platser att vistas på och vilka associationer platserna har (Nord & Nygren 2002). Det kan gälla skillnader mellan olika delar av en stad eller jämförelser mellan städer och områden runtom i världen. I det sistnämnda fallet blir det ännu tydligare att vi ofta inte kan bygga våra uppfattningar på egna erfarenheter, utan är hänvisade till de beskrivningar och berättelser som på olika sätt görs tillgängliga för oss. Informationen får vi inte enbart genom massmediernas nyhetsbevakning. Exempelvis kan resehandböcker (Lew 1991) och andra former av turistinformation (Thelander 2006, Waade 2006) spela en viktig roll för detta.

Utvecklingen av nya medier leder till att turisminformationen tar sig nya former som kännetecknas av att blanda ”gamla” genrer och medier och i många fall av att gränserna mellan producenter och konsumenter av information suddas ut (Koskensalo 2012). Människor berättar om resor i bloggar och på sociala nätverk, delar med sig av bilder och videor och söker upp andras skildringar för att skapa sig en bild av olika platser. Kommersiella reseinformations sajter som *TripAdvisor* byggs upp kring recensioner och restips som tillhandahålls av användarna. På wikier som *Wikitravel* och *Wikivoyage* arbetar användarna på att bygga samlingar av reseguider till hela världen, tillgängliga under fri licens och öppna för redigering.¹ Detta påverkar vilka beskrivningar av platser som finns tillgängliga för olika grupper.

Med bakgrund i denna utveckling analyserar jag de policies som styr wikireseguiden *Wikitravel* för att förstå under vilka förutsättningar bilder av olika platser och resmål förhandlas och hur detta kan antas påverka vilka bilder och beskrivningar som finns tillgängliga.

¹ *Wikivoyage* är en ”fork” av *Wikitravel* från 2012, ett nytt projekt skapat med bas i det dittills skapade materialet efter att en grupp användare blivit missnöjda med relationen till det företag som då sedan några år ägde *Wikitravel*s varumärke och servrar.

2 Teori och tidigare forskning

Ett mål för undersökningen är att utröna om det finns det något i ”arenans” konstruktion, snarare än vad enskilda aktörer gör, som skapar ideologiska tendenser i wikireseguiderna? Ett exempel på en teori om hur ”upplägget” styr wikins innehåll och form finns hos Jankowski (2013). Andra har observerat att *Wikipedia* är relativt konservativt i sitt sätt att samla och presentera kunskap. Jankowski tar fasta på detta och analyserar det som resultatet av en ”nätverkskonflikt” där *Wikipedia* uppstår i ett spänningsfält mellan så kallade ”epistemiska värden” kopplade till wiki och ”det encyklopediska”. Avsnitt 2.1 diskuterar forskning om wikiinnehåll och värderingar/ideologi med fokus på Jankowskis analys.

För att möjliggöra en undersökning av ifall *Wikitravel*, analogt med Jankowskis analys av *Wikipedia*, är arena för en nätverkskonflikt mellan wikins och de traditionella reseguidernas värden, söker jag i avsnitt 2.2 i tidigare forskning efter värden som kan tillskrivas guidelitteraturen.

2.3 handlar om beskrivningar av wikis utifrån ett sekventiellt interaktionsperspektiv, att se ”vad som faktiskt händer” i arbetet med dem. Primärt refereras Viégas, Wattenberg och Dave (2004).

2.1 Wiki, genre och värden

Enligt Featherstone & Venn (2006:10) brister *Wikipedia* i tvärvetenskaplighet och innovation. Detta är en följd av att encyklopedin följer traditionella gränsdragningar mellan vetenskapsgrenar vilka tenderar att reproducera gamla, hierarkiska kunskapsstrukturer. Samtidigt får *Wikipedia* erkännande för ”a clear gain in open public participation and dialogue about entries” (ibid, s. 10). Emigh & Herring (2005) gör liknande observationer i en jämförelse mellan innehållet i *Wikipedia*, *Everything2* och *The New Columbia Encyclopedia* (Lagassé 2000) avseende formalitetsgrad, använt som indikator för genre. De finner att *Wikipedias* formalitet är jämförbar med den tryckta encyklopedins, och frågar hur wikins ”vidöppna” deltagarstruktur reproducerar traditionella normer för tryckta verk (Emigh & Herring 2000:9). De menar att det förklaras av två sociala krafter – appropriering av normer för vad en encyklopedi ska vara och aktivt upprätthållande av dessa normer från starkt engagerade medlemmar i skribentkollektivet. De noterar (s. 9) att detta kan innebära ett

utsuddande av diversitet, kontroverser och inkonsistens, och även att wikin kommer att kontrolleras av en mindre grupp ”goda” användare – alltså sådana som agerar enligt och förstärker de gällande normerna.

Samtidigt ser många forskare på *Wikipedia* med entusiasm och förknippar onlineencyklopedin med öppenhet och transparens (Benkler 2006 s. 289 och Lessig 2004, s. 70, båda citerade i Jankowski 2013, s. 21). Benkler skriver att *Wikipedia* skapat en ”radically new form of encyclopedia writing” (Benkler 2006, s. 70, citerat efter Jankowski 2013 s. 21). Går det att få ihop dessa perspektiv? Det frågar Jankowski i uppsatsen ”Wikipedia and Encyclopedism – A genre analysis of epistemological values” (2013). Lösningen ligger för Jankowski i begreppet ”nätverkskonflikt”, från Castells (2000). Nätverken det handlar om består av olika sammankopplade värderingar. Enligt Castells är det konflikter mellan sådana ”värdenätverk” som definierar det ”nätverkssamhälle” han menar att vi lever i, och kulturell mening skapas i de gränsland där olika nätverk blandas (Jankowski 2013, s. 4). För att göra de värden som står i konflikt i *Wikipedia* explicita lånar Jankowski från Ruth & Houghton (2009) en lista på fem ”epistemiska värden” för wikier: ”collaboration”, ”co-construction”, ”trust in the community”, ”constructionism” och ”co-operation” (Jankowski 2013, s 4 – rubrikerna är Jankowskis) och lägger till värdet ”self-identification” baserat på annan litteratur. Självtar han fram en liknande lista över epistemiska värden i genren ”encyclopaedism” (”utility”, ”systematic organization”, ”authority”, ”trust in experts”, och ”consistency” - 2013 s 6) och gör analysen att *Wikipedia* utvecklats i brytningen mellan de värden som är kopplade till wiki respektive encyklopedi (2013, s. 30).

Self-identification ges ingen explicit definition av Jankowski (2013:23f) men inbegriper följande delvis överlappande delar: a) aktivism och drivande av tydliga ståndpunkter, av enskilda individer men också i den meningen att wikin som helhet kan driva en tydlig linje; b) att de som deltar i ”bygget” av wikin ”använder” sina egna personligheter och perspektiv och låter dessa bli en del av det gemensamma, eventuellt även att de omvänt gör konversationernas resultat till en del av omorganiseringen av sina personliga erfarenheter; c) nätverkens i praktiken nödvändiga realiserande genom individer; d) möten och interaktion mellan individer; e) ömsesidig respekt och individers berikande av varandra, och givande och mottagande av erkännande; f) etablering av en identitet på wikin, främst genom agerande på olika typer av diskussionssidor; g) individernas känsla av ”ägarskap” i förhållande till det de

själva skapat på wikin. Röd tråd är att individen involverar och också tydligt hävdar sin egen personlighet och identitet i arbetet på wikin och även får något tillbaka.

Collaboration handlar om ”individuals acting together to develop shared knowledge”. Definitionen ligger nära den för **construction/co-construction**, ”individuals acting together to produce knowledge and their products (in flux)” (Ruth & Houghton 2009:148). Det är inte enkelt att ur Ruth & Houghtons artikel få fram exakt hur de drar gränserna mellan dessa två värden, som ofta nämns tillsammans och som aldrig diskuteras och förklaras på ett samlat sätt i egenskap av ”epistemiska värden”. Min tolkning är att ”collaboration” handlar om praktiskt samarbete och kommunikation och i den del som handlar om ”kunskapsbyggande” fokuserar på hur gruppen gör kunskapen gemensam. ”Construction/co-construction” relaterar till att deltagarna bygger kunskap som i någon mening är ny och samtidigt till den gemensamma produktionen av en text. Jankowski (2013:24) utgår från ”collaboration” för att gå igenom litteratur om vad som gör att samarbete mellan miljoner wikipedianer fungerar, och om det faktum att stora mängder bidragsgivare i en artikel har en positiv korrelation med artikelkvalitet. Motsvarande avsnitt om ”co-construction” (Jankowski 2013:24f) fokuserar på byggande av konsensus och av en gemenskap, samt rollen som policies och upprätthållandet av dem spelar i detta.

Cooperation är Jankowskis rubrik för Ruth och Houghtons ”different ways of learning – individuals acting together as equals – sometimes an expert, sometimes a novice, rather than in competition”. Ruth och Houghtons fokus ligger på dels jämlik status och avsaknad av tävlan, dels möjligheten att delta på olika villkor och ta växlande roller beroende på exempelvis kunskapsnivå om ett givet ämne. Jankowskis litteraturgenomgång på ämnet tar upp begreppet ”community of practice” och hur läsare socialiseras in i gemenskapen och blir *Wikipedia*-skribenter. Även här spelar regler och policies en viktig roll.

Trust in the community hos Jankowski motsvarar Ruth och Houghtons ”the authority of ‘the’ expert is undermined”. Här diskuterar Jankowski relativt detaljerat varför han gör ett namnbyte, nämligen på grund av en omtolkning av ”värdet” som en förskjutning av förtroende från experten till den aktiva gemenskapen. I detta nya system ersätter enligt Ruth och Houghton (2009:145) värdesättandet av aktivitet det gamla värdesättandet av expertis. *Wikipedia* blir en meritokratisk hierarki, där den som vill ses som en ledare eller få tillgång till administratörsverktyg måste bygga trovärdighet genom deltagande. Påståenden måste

underbyggas med argument, inte med talarens auktoritet. Förtroendet för encyklopedin baseras på produktionsprocessen, inte på förtroende för en enskild individ.

Slutligen kommer vi till **constructionism** eller för att ge ”värdet” dess fullständiga namn från Ruth och Houghton ”a different philosophical underpinning which is more oriented towards constructionism”. Jankowski (2013:26) återger hur Papert definierar begreppet: ”a view of learning that is established by ’building knowledge structures’ and that this happens ’feliculously in a context where the learner is consciously engaged in constructing a public entity’ ” (Papert & Harel 1991:1). Jankowski återkommer sedan till policyernas betydelse på *Wikipedia*. Han tar upp hur diskussioner av föreslagna policyändringar enligt Butler, Joyce & Pike (2008:1105) rör sig kring överensstämmelse med *Wikipedias* kärnprinciper och blir en spegling av ”*Wikipedias* mening och identitet”. Dessutom diskuteras hur citerande av policies enligt Beschastnikh m.fl. (2008) och Viégas, Wattenberg & McKeon (2007) är en form av socialisering och verkar för stärkande av gemenskapen.

2.2 Guideboken och dess värden

Jag har tagit fram en motsvarande lista över värden för guideboksgenren baserat på forskningslitteratur om reseguider. Nedan anges i fetstil ett antal värden som, i parallell till de Jankowski (2013) presenterar för wiki och ”encyklopedismen”, pekar ut hur kunskap byggs upp, organiseras och inte minst avgränsas i guideböckerna. Parallelliteten är ofullständig. Frågan om exakt vad som är ett ”epistemiskt värde” är svår och även urvalsfrågan är komplicerad: vilka bland de teman som förekommer i vetenskaplig litteratur om guideböcker ska ses som definierande? Därför gör jag inga starka hävdanden kring att denna lista är absolut, eller att samtliga de upptagna värdena svarar perfekt mot begreppet ”epistemiskt värde”.

Ett grundläggande tema i de guideboksanalyser jag läst är **urval**. Detta är mycket framträdande i Koshar (1998) som syns inte minst i det citat från en guidebok från 1858 - ”What Ought to Be Seen” - som fått ingå i titeln på artikeln, men också är genomgående i texten (t.ex. s. 323, 326, 331). Lew (1991:126) skriver, med referens till Golledge & Spector (1978), om hur reselitteraturen är skriven för att hjälpa till i en nödvändig urvalsprocess där människor plockar ut kritiska bitar ur sina samlade erfarenheter för att kunna förstå världen.

En aspekt av detta är konkreta urval av vad som ska ses och göras (Koshar 1998:323, 326, 327; Lew 1991:127), var turisterna skall bo och vilka tjänster hen skall använda sig av (Koshar 1998:331), vilka orter/områden som över huvud taget ska besökas (Koshar 1998:332) och i vilken ordning de ska besökas (Gassan 2005:55). Vilka områden en resande besöker i en stad kan vara en funktion av vilken guidebok hen använder, enligt analysen i Lew (1991) (se även Gassan 2005:51). En annan aspekt av guideböckernas urvalsfunktion handlar som antyts om valet mellan olika perspektiv - hur en plats ska förstås och vilken information som ska tas in (Koshar 1998:326, Lew 1991:126-127). Det ”konkreta” urvalet av platser/attraktioner och valet av tolkning flyter ihop när det förre betraktas som ett definierande av något som en turistattraktion. Guideböckerna fungerar som ”pekare” för turistattraktioner, definierar dem med namn och förklarar varför de är viktiga, och hjälper därigenom till att skapa ett ”turistlandskap” för platsen (Lew 1991:127). De tolkar platsen genom att säga vart turistblicken - ”the tourist gaze” – (Urry & Larsen 2011) ska riktas och varför. Alternativt, för Koshar (1998:325, 339) som invänder mot det passiva konsumerandet i Urrys ”gaze”, så bidrar de till att konstruera ”turismens optik”. Guideböckernas funktion att styra den resandes blick fångas i en tidig satir riktad mot dem, James Kirke Paulding *The New Mirror for Travellers: and a Guide to the Springs* (1828), citerad i Gassan (2005:65-66), där författarjaget börjar beskriva den vackra naturen på vägen mot den kurort som är resans mål, men sedan kommer på sig själv och förklarar att det är ”unworthy our book and those to whom it is addressed”. Urvalsfunktionen är central; många av de andra teman som beskrivs nedan går på olika sätt att koppla till den.

Det verkar uppenbart att guideböcker är skrivna för att vara till **praktisk nytta** för resenärer på plats under resan, och resonemang kring detta återkommer på ett sådant sätt att det får betraktas som ett tema (Koshar 1998:326, Lew 1991:126-127, Gassan 2005:54). När guideboken beskrivs som en integrerad del av turismens infrastruktur (Koshar 1998:323) är det troligen främst utifrån ett användbarhetsperspektiv. Det är dock inte självklart det viktigaste. Lew (1991:126) menar gällande turistbroschyrer att det praktiska värdet hos kartor och prislistor är sekundärt för turisterna, som använder reselitteratur för att skapa mening i sina upplevelser och påverkas mer varaktigt av litteraturens symboliska representationer. Båda typerna av syften, symboliska och funktionella, är aktuella för guideböckerna. Dessa är dock normalt mer uttömmande och försöker sig på en mer korrekt beskrivning av resmålen. Dessutom kostar guideböckerna pengar, vilket gör att de uppfattas ha större praktiskt värde och större pålitlighet (s. 127). Det är oklart om Lew menar att den praktiska nyttan därmed

inte är av sekundär betydelse när det gäller guideböckerna, men han skriver: "Possibly even more important than the factual information they contain, guidebooks provide is a framework for experiencing a place and relaying that experience to others upon returning home (Thurot and Thurot 1983)." (Lew 1991:127)

Guideboken har alltid fungerat som **konsumentupplysning** och tagit rollen att stå på turistens sida gentemot rovgiriga turismentreprenörer (Koshar 1998:330-331, Gassan 2005:58). Koshar (1998:327, 330) ser ett element av kritik mot kommersialismen i guideböckerna, kopplat till konsumentupplysningsfunktionen men också till mer eller mindre tydliga moraliska ställningstaganden i guiderna. De tyska guideutgivarna Baedeker såg enligt honom en uppgift för guideboken att "resist the spread of commercial relations within tourism". Detta kan knytas till den större diskussion som Koshar tar upp om turismen som sådan kan vara subversiv och konsumtionskritisk (s. 324-325). Samtidigt är guideböckerna del av ett system som bygger på konsumtion – som Gassan (2005:51) uttrycker det "a fundamental consumer good, as consumable as tourism itself".

Objektivitet är ett annat värde, även om det normalt är objektivitet med vissa förbehåll (Koshar 1998:326, 330, Lew 1991:121). I guideböckernas uppgift ingår att göra urval och att värdera kvaliteten hos attraktioner och tjänster. Det finns en stark tendens åt det formmässigt knappa och "torra" – bland annat för att stärka intrycket av objektivitet. Samtidigt finns det många exempel på avvikelser från detta och en dragning i motsatt riktning, mot det **romantiska** och målande och tankar om att guideboken ska inspirera och entusiasmera (för exempel från den tidiga massturismepoken se Gassan 2005:56-57, 61, Koshar 1998:323-324; jämför också gärna Wikitravel:Tone). Ändå verkar det tydligt att guideböckerna velat positionera sig som objektiva och uppfattats så av andra, i någon mån också de som studerat dem akademiskt. Detta gäller särskilt i jämförelse med andra former av reselitteratur, både litterära reseskildringar (Koshar 1998:326) och annonsering från turistindustrin (Lew 1991:121). Jämför detta med Koskensalos (2012:12-13) kommentar med referens till Rengelshausen och Schmeißer (2007) om reserådgivning i web 2.0-form som "nearly neutral, objective and believable information and counselling". "Objektivitet" och saker som uppfattas signalera objektivitet verkar till sist också ha varit ett viktigt argument då man jämfört sig med konkurrerande guider (Koshar 1998:330).

Koshar (1998:326-327, 331, 334) och Gassan (2005:54-55) kopplar behovet av guideböcker i allmänhet och olika aspekter av den form de fått till antaganden om begränsad tid hos den typiska användaren. I historiskt perspektiv är detta kopplat till hur nya grupper efter hand fick möjlighet att resa, grupper som fått förbättrade ekonomiska förutsättningar och ökad fritid, men för den skull inte hade den frihet som de grupper som tidigare dominerat turismen (Koshar 1998:327, 334, Gassan 2005:54) - t.ex. europeisk adel eller plantageägare från den amerikanska Södern (Gassan 2005:54 not 13). Därför kännetecknas guideböckerna av **effektivitet** som ledord – de ska vara effektiva att använda, och tjäna ”effektivt” resande (Koshar 1998:326, 331).

Idealen om objektivitet och effektivitet sammanstrålar i formmässig **textekonomi**. Guideboksförfattarna avstår från målände språk och ”onödiga” kommentarer. Dessa formmässiga val är kopplade till objektivitetsideal, användbarhet och effektivitet, urval – och målgrupp. Koshar (1998:326) beskriver hur den tidige guideboksförfattaren Murray mötte sin målgrupps krav på effektivitet genom strömlinjeformad prosa och utrensning av detaljer.

Ett kännemärke hos guiderna är **efemäritet** hos både de fysiska bokprodukterna och deras innehåll. I enkla material och fyllda med uppgifter som snabbt kunde bli inaktuella (Gassan 2005:54) var de tidiga guider som är Gassans fokus ”lika förbrukningsbara som turismen själv” (2005:51). Även Koshar (1998:335) pekar på detta som kännetecknande för vissa guider, men visar också på en variation inom området.

Guideböckerna kännetecknas av **målgruppsanpassning**. Det finns stor differentiering inom turismen och mellan guideböcker. Parallellt har det funnits en ”fordistisk” massturism där alla förväntades följa samma modell i sitt resande (Koshar 1998:326) men tendensen har ändå varit allt större differentiering och individualisering över tiden. Även i de guideböcker som är skrivna med en mer likriktad turism i åtanke verkar det ändå som att det alltid finns antaganden om mottagaren – både uttryckta explicit i t.ex. förord och marknadsföring och märkbara i olika aspekter av guidernas utformning.

Guiderna, och turismen i allmänhet, arbetar med föreställningar om olika kulturer – såväl den egna som främmande. Ordet **nationalism** får stå som rubrik för detta. Guideböckerna visar porträtt av det främmande och antyder att människor genom att spegla sig i detta också kan lära sig något om sig själva (Koshar 1998:328). En annan yttring av nationalism är byggande

av nationell självbild direkt vid ”hemmaturism” och skryt om det egna landet i guideböcker (Koshar 1998). Resande i det egna landet har setts som patriotism och guideböcker har starkt fört fram denna tanke och gjort negativa jämförelser med resmål utanför hemlandet (Gassan 2005:63-64). Nationalistiska tankesätt kan komma till uttryck i uppfattningar om målgruppen och hur denna beskrivs och tilltalas, som med Murrays ”intelligent English traveller” (Koshar 1998:323). Nationalismen är ett centralt tema hos Koshar (1998) som driver tesen att turismens och guidernas förmåga att främja nationell identitet är ett exempel på människans sökande efter ”mening bortom marknaden” (1998:325). Koshar (1998:328-329) visar hur detta kan innefatta ett hopp om möjlighet till kommunikation mellan Självet och den Andre och anknyta till uppfattningar om relativ jämlikhet som Koshar menar alltid har varit centrala i den nationalistiska diskursen. Värderingar av andra nationer kan vara positiva, till och med i jämförelse med det ”egna” landet, även om det ofta då finns inslag av ironi (Koshar 1998:329). Mörkare exempel handlar om fascistisk propaganda i guideboksform i Tyskland och Italien (Koshar 1998:331-334, 335f). Diskussionen om nationalism i guideböcker kan också kopplas till Lews (1991:127f) antagande om att ”tourists seek experiences which are supportive of the cultural models with which they identify”. Lew citerar Thurot och Thurot (1983:176) som argumenterar för att olika marknadssegment söker skilda "kulturella och ideologiska modeller" och att turismen mer är en narcissistisk blick på den egna kulturen än ett sökande efter insikt i andra kulturer.

Vidare beskriver Koshar (1998:327) och Gassan (2005:59) hur guideböckerna präglas av **moraliserande**. Samtidigt har också **hedonism** från början varit ett tydligt tema i vissa guider (Koshar 1998:337-339, Gassan 2005:51).

Autenticitetens betydelse i guideböckerna är ett komplicerat område och något det finns olika åsikter om (Koshar 1998:327f, 330). Klart är att guideböckerna knappast alltid ger en genuin och fullödlig bild av en plats, men ofta vill ge åtminstone en bild av autenticitet (avseende både beskrivning och de upplevelser de leder fram till). Därför har guideböckerna **erfarenhetsbaserad kunskap** som ideal. I första hand vill man att informationen kommer från personer som varit på platsen som turister själva eller som boende under en period och har direkt erfarenhet (Koshar 1998:323, Gassan 2005:57, 63, 69-70 not 17). Däremot kommer informationen sällan från infödda utan personer som uppfattas ha perspektiv liknande målgruppens. I ett citat återgivet av Koshar (1998:323) markerar den tidigare nämnde

guideförfattaren Murray för övrigt mot guider skrivna av "lokalhistoriker" som inte förmår göra urval utan vill ha med allting.

Några ytterligare teman kan nämnas, som förekommer i litteraturen om guideböcker (även om inte alla är lika självklara som namn för "värden"): **säkerhet** (Gassan 2005:51), **fullständighet** (Koshar 1998:323, Lew 1991:127), **makt och ojämlikhet, utnyttjande, utsuddande, politiska tendenser** (Koshar 1998:327ff).

2.3 Interaktion i wiki

Viégas, Wattenberg och Dave (2004) undersökte artikelhistoriker från *Wikipedia* med egenutvecklad mjukvara. Flera "samarbets- och konfliktmönster" avslöjades. Författarna beskriver mönstren i artikeln: vandalism och reparation, anonymitet kontra namngivna författare, förhandling och innehållsstabilitet (2004:578-581).

Wikis är sårbara för **vandalisering**, som kan se ut på många sätt. Några listas i artikeln. Vandalisering är vanligt men åtgärdas normalt snabbt. Uppenbarligen finns dock fall där även sådant som ersättande av stora delar av texten med obsceniteter får stå kvar relativt länge.²

Redigeringskrig definieras som interaktioner där två människor eller grupper redigerar en sida så att den växlar mellan olika versioner (Viégas, Wattenberg & Dave 2004:579).

Redigeringskrig förekommer inte bara i kontroversiella ämnen. Redigeringskommentarer, små sammanfattningar som kan lämnas i samband med varje redigering och är synliga i versionshistoriken, beskrivs som ett sätt att lösa oenighet "i förväg", innan en konflikt uppstår. En viktig observation är att kommentarer i efterföljande versioner ofta kan läsas som en konversation mellan redigerare (editors) (Viégas, Wattenberg & Dave 2004:579). Ofta adresserar redigeringskommentarerna möjliga invändningar eller riktar frågor till andra redigare.

Till varje *Wikipedia*-sida³ hör en diskussionssida med namn på formen "Talk:Sidnamn" eller motsvarande beroende på språkversion. Dessa är enligt Viégas, Wattenberg & Dave

² Sedan artikeln publicerades har en utveckling skett så att stora delar av vandalismbekämpningen blivit automatiserad.

³ Detta gäller även i övriga Wikimedia-projekt och oftast i andra wikier, åtminstone MediaWikibaserade där det torde vara påslaget som default.

(2004:580) avsedda för att lösa dispyter. Detta beskrivs av Viégas et al som ”förlängning” av redigeringskommentarer. Observationer antyder att när kommentarer inte räcker för att övertyga, ”eskalerar” diskussionen till diskussionssidorna.

Explicit angivet **författarskap** för bidrag till wikisidor är ett ”[i]ssue of some contention” där vissa känner att det är en viktig del av socialt kollaborerande eftersom det ger kontext till interaktionerna och andra anser att författardata är irrelevant, till och med skadligt för gemensamma kunskapsbanker. (Viégas, Wattenberg & Dave 2004:580) Det är ett explicit mål i *Wikipedia* att skapa encyklopediartiklar som inte för fram någon personlig bias utan håller en neutral synvinkel. ”Neutral Point of View” (namnet på en policy, ofta förkortat NPOV). NPOV anses vara en ”touchstone of the Wikipedia community”, en måttstock mot vilken validitet och värde kan prövas. Communityn värderar innehåll utifrån hur det överensstämmer med neutralitetsnormen, som ofta refereras till i kommentarer och på diskussionssidor. Viégas, Wattenberg & Dave (2004:580) beskriver det faktum att bidrag till artiklar inte är signerade som en avspeglning av detta. På diskussionssidorna signerar de flesta. Det är ett annorlunda socialt rum och en viktig plats där konflikter kan utvecklas och lösas på ett mer naturligt sätt.

Det finns en stor variation i andelen bidrag från anonyma redigerare mellan olika sidor. Detta verkar, enligt Viégas, Wattenberg & Dave (2004:580) inte vara knutet till specifika ämnen eller ämneskluster. Artikeln säger ingenting om huruvida detta har någon påverkan på artiklarnas kvalitet men artiklar som nämns som exempel på både hög och låg andel anonyma bidrag är sådana som bör uppfattas som viktiga och få stor uppmärksamhet. Man har inte konstaterat någon direkt korrelation mellan anonymitet (i bemärkelsen IP-redigering) och vandalism. Det finns exempel på omfattande och stabila bidrag från anonyma redigerare; artikeln *Capitalism* ges som exempel.

Sidor stabiliseras i allmänhet inte över tid. De flesta analyserade sidorna fortsätter att skifta i både längd och innehåll över analysperioden. Utvecklingen, i termer av artikellängd, kan följa olika mönster. Det kan handla om konstant växande eller om att en artikel växer och sedan krymper igen. Dramatiskt krympande beror ofta på flytt av material till andra sidor.

Viégas, Wattenberg & Dave (2004:580f) beskriver också ett *first-mover advantage*, som innebär att text från då sidan startas är mer stabil än sådant som kommer in senare.

Viégas, Wattenberg & Dave (2004) är ett tidigt bidrag till den wiki- och *Wikipedia*-forskning som vuxit fram och blivit relativt omfattande (se Okoli 2009 för en översikt). De är dock fortfarande en viktig källa avseende analys av enskilda bidrag och hur de förhåller sig till varandra. Ett par andra studier är också värda att nämna då de bidrar med andra observationer och perspektiv. Pentzold & Seidenglanz (2006) beskriver hur Foucaults teorier kan tillämpas på *Wikipedia*. När det kommer till konkreta observationer har de framför allt en god beskrivning av wikin som kommunikationsnätverk med diskussioner och processer som löper parallellt över flera virtuella platser varav inte alla befinner sig på själva wikin (2006:60f, 64f). Widoff (2009) är värd att lyfta fram för idén om ”intratextuella yttranden” och en därtill hörande analys om hur redigerare faktiskt uttrycker något (både till läsaren och sina medredigerare) genom sina ändringar i de existerande texterna. Kriplean m.fl. (2007), till sist, har skrivit förtjänstfullt om maktspel och strategier på diskussionssidor och gett sin egen katalog över olika typer av mönster som förekommer i detta sammanhang.

3 Syfte och frågeställningar

Uppsatsens övergripande syfte är att undersöka vilka värden som ligger till grund för arbetet med *Wikitravel*:s reseguider samt om en nätverkskonflikt mellan grupper av värden motsvarande den Jankowski (2013) fann på *Wikipedia* kan spåras även här.

Frågeställningar utifrån detta blir:

1. Kan de ”wiki- och reseguidesvärden” som listas i avsnitt 2.1 och 2.2 spåras i *Wikitravels* policies, och hur tar de sig uttryck?
2. Finns det punkter där de två grupperna av värden kommer i konflikt?
3. Hur hanterar policysystemet en eventuell sådan övergripande konflikt, och hur hanterar det över huvud taget punkter där olika värden står i konflikt med varandra?

4 Metod

4.1 Övergripande metodologi och överväganden

Den metod som har valts för att söka svar på uppsatsens frågeställningar är kvalitativ textanalys av fyra av *Wikitravel*:s policies. Genom en sådan analys blir det möjligt att få en bild av sammanhanget där wikins reseguider produceras och vilka värden som där är förhärskande. Dessa värden kan antas ha stor betydelse för vilka beskrivningar wikin producerar av platser runt om i världen och vilken effekt den därmed har på utbudet av beskrivningar.

Uppsatsen har ursprungligen haft en bredare, etnografisk ansats med ambition att med utgångspunkt i fallstudier av två enskilda artiklar beskriva även deltagarkollektivet, interaktion och innehållsgenerering, de producerade texterna samt wikins kultur och funktion. Det arbete som genomförts på dessa moment kan fortfarande informera policyanalyserna och garantera att de analyser som görs inte bara är relevanta för de fyra aktuella policyerna, utan i stort sett för *Wikitravel* som helhet och i någon mån också *Wikivoyage*.

4.2 Material och urval

Objektet för denna studie är fyra policies på resewikin *Wikitravel*, en wikibaserad reseguidessajt som drivs av företaget Internet Brands men där innehållet skapas av användarna och ligger under fri licens. Därmed är det tillgängligt att använda för vem som helst gratis och efter eget godtycke, så länge de ursprungliga upphovspersonerna identifieras och även ändrade versioner släpps fria under samma typ av ”Copyleft”-licens. Användarna fattar beslut om sajts innehåll och inriktning genom en konsensusprocess, men måste förhålla sig till vad Internet Brands som värdar för sidan kan acceptera. Som redan nämnts har det skett en schism där en större grupp användare brutit sig ut och skapat en ny resewiki, *Wikivoyage*, med det gamla materialet som bas. Ursprungligen var en särskild förening baserad i Tyskland värd för denna wiki, men sedan 2012 är den ett *Wikimedia*-projekt, alltså understödd av samma stiftelse som står bakom *Wikipedia*.

De fyra policyerna är ”Wikitravel:Be fair”, ”Wikitravel:Consensus”, ”Wikitravel:The traveller comes first” och ”Wikitravel:Article templates/Sections”. De tre första är centrala

policies som regelmässigt citeras som stöd i olika diskussioner och i andra policies och riktlinjer samt definierar grundläggande värderingar och processer på sajten. Article templates/Sections är mer specialiserad, och har inte teknisk status som policy utan som hjälpdokument, men den griper mycket konkret in i alla sajtens resmålsartiklar genom de högst specifika krav den ställer på deras innehåll och utformning. Policydokumenten har analyserats i versioner som var aktuella 17 oktober 2015. Detsamma gäller övriga policies som refereras, om inte annat anges.

4.3 Analys

De fyra policyerna har analyserats i detalj med utgångspunkt i de 6 wikivärden ("self-identification", "construction/co-construction", "collaboration", "trust in the community", "constructionism" och "cooperation") och de 17 reseguidesvärden ("urval", "praktisk nytta", "effektivitet", "efemäritet", "målgruppsanpassning", "nationalism", "romantik", "textekonomi", "säkerhet", "ideologi, tendenser, makt", "fullständighet", "objektivitet", "erfarenhetsbaserad kunskap", "autencitet", "moraliserande", "hedonism" och "konsumentupplysning") som identifierats i litteraturen. Analysen har också informerats av den bakgrundskunskap som forskaren byggt upp i de bredare anlagda studierna av *Wikitravel* och *Wikivoyage*, men inte på ett sådant sätt att slutsatser dras utan att ha konkret stöd i policyerna.

5 Resultat

5.1 Policyerna och wikivärdena

Self-identification kommer till tydliga uttryck i *Wikitravel:Be fair*, som kan betecknas som *Wikitravels* neutralitetspolicy. Policyn förhåller sig explicit till *Wikipedias* ”Neutral point of view” och skapades ursprungligen (2003, alltså mycket tidigt i *Wikitravels* historia) som ”Wikitravel:Neutral point of view”. Flytten till det nuvarande namnet skedde 2006.

Genomgående cirklar den mycket kring självidentifikationen som den framhäver men också sätter gränser för. Ett levande språk och betydelsen av att vara tydlig även kring negativa aspekter betonas genomgående, samtidigt som vissa saker ska hållas utanför: drivandet av varje form av agenda (”advocating any religion, political philosophy, environmental practice, feminist theory, international language, home cooking device, tour company, or any other idea, business, or cause”), ”non-travel ideologies” och ”local or business owner bias”. När det kommer till politiska dispyter backar man något från propagerandet för ”livlig beskrivning” och förespråkar att sajten håller sig till ”the bare minimum of facts, presented as neutrally as possible”. På ett ställe blir det extremt tydligt att det just handlar om att skribenterna bör involvera vissa delar av sitt jag i skapandet av guiderna, men inte andra: ”We are trying to put personal **feelings** about destinations behind us, while sharing our **knowledge** and **impressions** with other Wikitravellers” (fetstil i original). Motivet som framförs för detta är också tydligt: ”to make a really, really, really good travel guide that’s useful and readable for travellers worldwide”. Därför är det kanske inte förvånande att samma tema med ett framträdande men tyglat användande av den egna personligheten återkommer i *Wikitravel:The traveller comes first*, en kort men central policy som ska påminna skribenterna om vem deras strävanden är till för: ”we try to be honest and fair, and not let personal issues or promotional interests color our reviews”, ”try not to bore or alienate readers with our personal opinions, beliefs, etc.”, ”share our excitement about the destinations we cover”. *Wikitravel:Article templates/Sections*, som beskriver de olika rubriker som *Wikitravels* guider använder, sätter upp tydliga ramar som kan ge ett intryck av att skribentens uppgift är att enligt instruktioner fylla i ett formulär. Samtidigt lämnas utrymme för personligt uttryck i de olika val som görs, i de ”korta beskrivningar” som ska finnas med för städer, attraktioner, hotell och annat som tas upp i guiderna, och i de friare formuleringar som ändå uppenbart skall finnas med i avsnitt som ”Understand” och ”Respect”. Denna analys, av guideskrivandet som ifyllandet av ett tydligt, färdigt schema där ändå de val som finns kvar för individen och kollektivet lämnar

plats för nyskapande och subjektivitet, anknyter på ett naturligt sätt till genrebegreppet och vi kommer att få anledning att återkomma till temat då sektionspolicyn betraktas med utgångspunkt i andra värden. Värdet ”self-identification” kommer till uttryck också i **Wikitravel:Consensus** genom ett tydligt fokus på individuellt aktörskap i formuleringar som ”[w]hen you edit an article you impose your view on it”, i bilden av människor som möts och har ett utbyte i form av en öppen och tydlig argumentation och i slutmålet, artiklar som är rättvisa och ger uttryck för ståndpunkter som alla bidragsgivare accepterar. Begränsningar för identifikationen ges dock även här, i betoningarna av att allt en skriver kan ändras av andra, och i uppmaningar att stå tillbaka då en är ensam i opposition och att undvika att ge uttryck för åsikter utan att samtidigt systematiskt bemöta motståndarsidans argument. Policyn ger dessutom explicit uttryck för en bias för status quo, vilket rimligen måste ha en dämpande effekt för personer vars ”självtuttryck” sätter dem på tvärs med det som wiki-communityn tidigare etablerat. Detta kan dock i någon mån uppvägas av den uppmaning att söka kompromiss som återfinns under rubriken ”disagreements” – ändringar som inte är ”uppenbar graffiti eller vandalisering” ska helst inte återställas, utan en mellanposition ska sökas som tar in både den ståndpunkt som ändringen stod för och den som företräds av originalformuleringen.

Construction och **co-construction** är tätt knutna till **Wikitravel:Consensus**, som slår fast att konsensus är *Wikitravels* metod för att bestämma ”i stort sett allt”, likställer en rättvis artikel med en sådan som alla som bidrar accepterar, och slår fast att konsensus är mer än en policy, den är ”a fact of life” på wikin där en hela tiden måste förhålla sig till det faktum att den som inte gillar vad som skrivits tidigare alltid kan ändra det. För den skull är det inte någon anarki där den som kommer sist eller oftast till en artikel ska ha all makt som förordas. Radikala eller kontroversiella ändringar ska ha stöd, även om ingen har gett uttryck för invändningar och även om det är svårt att få kommentarer. Visserligen är en möjlighet att ”plunge forward” och bara göra de ändringar en vill se, för att sedan se om någon vill återställa, men detta ska fortfarande kombineras med en förklaring på diskussionssidan och är inte en metod som ska användas om ändringarna går emot tidigare etablerad konsensus. Konsensusbyggande är, enligt policyn, ofta hårt arbete, som bygger på utförlig argumentation och öppenhet för motståndarsidans argument. Den vanligaste platsen för detta sägs vara diskussionssidor tillhörande artiklar där en omfattande ändring har föreslagits. Kan inte konsensus nås får alltså status quo råda, vilket motiveras med att wikitravellers – alltså community-medlemmarna - ska uppmuntras att ägna sig åt det ”renodlat produktiva” arbetet

med att skapa nytt innehåll, i stället för att bråka om det som finns på plats. Bara om ingen etablerad praktik för den aktuella frågan finns, ska en kompromisslösning sökas – vilket inte tycks betraktas om samma sak som uppnående av konsensus. Väletablerad konsensus är också en viktig del i legitimeringen av övriga policier, och en anledning till att de kan vara svåra att gå emot eller ändra. *Wikitravel:Be fair* har också tydliga exempel på iden om ”co-construction” i sin beskrivning på vad som ska göras då olika skribenter har olika uppfattningar: ”If another Wikitraveller disagrees, the description should be edited until both sides agree that the description is *fair*”, följt av ett konkret exempel kring varierande upplevelser av service på en pizzeria. *Wikitravel:The traveller comes first* har mindre tydliga exempel och egentligen inga som lyfter *ko*-konstruktion särskilt, alltså med betoning på samarbete. Med en genomgående användning av ”we” betonar den ändå att det är communityn som bygger den kunskapsbank som resesajten utgör. Vad gäller *Wikitravel:Article templates/Sections* vill jag även här främst betona hur genren tillsammans med wikins internt överenskomna regler sätter upp tydliga, färdiga ramar inom vilka kunskapskonstruktionen får fortgå. Samtidigt är även dessa ramar i princip underställda konsensus, men två detaljer mot slutet av dokumentet tycks ställa detta i tvivel. I detta avsnitt görs ett klagörande kring rubriken ”Get out”, som har till syfte att föreslå ett nästa resmål, men som tydligen förvirrat många. Här står att det faktiskt funnits konsensus för att ändra detta till ”Go next” eller något annat, men att ”IBadmins”, alltså Internet Brands personal på wikin, satt stopp. Dessutom är läsaren inte inkluderad i viet i formuleringen ”we want you to write suggestions about where to **go next**”, så intrycket just här blir att någon annan än läsaren fattar beslut om det övergripande ramverket.

Collaboration kommer till uttryck i *Wikitravel:The traveller comes first* genom grundtanken att communityn gemensamt fattar beslut – ”[a principle that] Wikitravellers use when making decisions about Wikitravel” –, men som redan nämnts har den policyn annars inte mycket om gemensamhet i bemärkelsen aktivt samarbete. *Wikitravel:Be fair* däremot säger att en beskrivning om vilken det finns oenighet skall bli ”edited until both sides agree”. *Wikitravel:Article templates/Sections* har påtagligt lite hänvisningar till samarbete – särskilt utifrån mängden rubriker som anges som obligatoriska kan artikeln tolkas som att en enskild person förväntas skapa en guide fix och färdig. Sanningen är dock att rubrikerna visserligen är obligatoriska, men att man – på annan plats – uppmuntrar till skapandet av ”outlineartiklar” där rubriker finns med men lämnas tomma, eller med ofullständig information. En av få referenser till samarbete i policyn, kanske den enda, ligger i avsnittet ”Districts” (om

stadsdelar i mycket stora städer) där det påpekas att distrikten måste ha tydligt definierade gränser så att andra Wikitravellers vet var saker de vill placera in ska höra hemma. Vad gäller **Wikitravel:Consensus** ligger det som kan sägas om detta värde nära det som sagts ovan avseende co-construction. Det som kan betonas här är att det handlar om en process som bygger på intensiv interaktion med andra. Konsensus uppstår via ett aktivt samarbete, antingen det är i form av växelvis redigeringar i artikelinnehåll av olika personer tills ”only that which all the contributors can accept ends up being left in the article” eller konsensusbygge på diskussionssidan till en artikel där någon föreslagit en signifikant ändring. Policyn uppmanar användaren att vända sig till andra och göra det arbete som krävs för att skapa konsensus. Först se efter om det ämne hen är intresserad av diskuterats tidigare, och om så är fallet försäkra sig om att förstå diskussionen och svara på de poänger som tas upp där. Så lämna ett meddelande i slutet av den tidigare diskussionen eller under en ny rubrik på diskussionssidan. Ibland uppstår sedan konsensus – allt enligt policyn – i en snabb och intensiv process där en flod av wikitravellers genast uttrycker entusiastiskt stöd. Detta är dock undantaget och konsensusarbete på wikin kan innebära att tvingas anstränga sig för att få tag på någon som över huvud taget är intresserad av ett ämne. Det räcker då inte heller att konstatera att ingen protesterat och att det borde gå att genomföra det en föreslagit. Rådet som ges är i stället att be om kommentarer via ”Wikitravel:Requests for comments”, användardiskussionssidor eller den centrala allmänna diskussionspunkten ”Wikitravel:Travellers’ pub”. Som nämnts är den typ av djärv unilateral ändring som beskrivs med termen ”plunge forward” (vilket också är namnet på en policy) också en möjlighet, men då ska förklaringar ges på diskussionssidan och det går ändå inte om det hela är ”för kontroversiellt” eller går emot tidigare konsensus. Efter att ha bitt om kommentarer ska användaren vara beredd att vänta. Det kan bli tyst väldigt länge – men så plötsligt dyker någon upp som är entusiastisk för att arbeta med den föreslagna ändringen. De konsensusbyggande diskussionerna är öppna för vem som helst att delta i. Dock är det viktigt att komma ihåg att verkligen svara på de argument som finns. Diskutera alltid radikala eller kontroversiella ändringar är uppmaningen, och lös motsättningar genom att hitta ett mellanläge som tar hänsyn till båda synpunkterna.

Trust in the community syns i *Wikitravel:The traveller comes first* genom att communityn faktiskt är betrodd med att fatta beslut om *Wikitravel*, att vara neutral och kunna hålla den resandes intressen i första rummet. De tros även nå bättre resultat angående ”regions, price classifications etc” genom eget omdöme med denna policy i åtanke än genom

att lita till "bureaucratic fiat" (det vill säga, experter avfärdas). I *Wikitravel:Be fair* finns genomgående en idé att den goda kunskapen kommer från communityn och att problem kan lösas. Man kan ha som mål i ett sådant här projekt att skapa en "reliable and complete guide". Utom när det gäller politik behöver man inte ens tona ner sitt skrivande till "bland, vapid, or timid prose". Så finns ett avsnitt om "local or business owner bias" som tydligt står för att gemenskapen hålls ovanför personer som skulle kunna uppfattas som experter; det samma gäller avfärdandet av detaljerat citerande av officiella källor i förhållande till politiskt infekterade ämnen. I *Wikitravel:Article templates/Sections* visar de omfattande krav som ställs på guiderna också på höga förväntningar även om det är förväntningar om att kunna arbeta kompetent inom tydliga ramar. Men inga krav på att till exempel ange källor finns utan användarens kunskap och bedömningar "duger", och andra användares bedömningar duger som kvalitetskontroll. Mycket lämnas också åt gemenskapens och/eller den enskilde skribentens omdöme: Hur länder ska indelas i regioner, städer i distrikt och så vidare, vilka städer och destinationer som ska bli med i listor som begränsas till högst nio, med mera. Utrymme för subjektivitet finns också; en artikelskapare ombeds till exempel tala om ifall den resande bör undvika vissa typer av restauranter. Flera rubriker innehåller också typer av kunskap som det förefaller troligt att gemenskapen måste formulera själv, som att "give an idea of bar and club etiquette, if it differs from the surrounding region". Förtroendet går också så långt som till att skapa avsnitt om att "stay safe" och "stay healthy". Avseende *Wikitravel:Consensus* kan vi först notera att konsensus ställs mot majoritetsstyre och i någon mån anarki. Andra alternativ – till exempel någon form av expertvälde – beskrivs inte som över huvud taget aktuella. Tilltro till att det som kommer ut av processen verkligen representerar konsensus är tydlig - "the result of any Wikitravel article will be the consensus view of all the contributors to that article" – liksom tron på att detta också är en kvalitetsförsäkran: "[a]s a result most articles will end up being fair – that is a view that all contributors accept". Ett ytterligare uttryck för tron på den kollektiva klokskapen finns i formuleringen "the kind of careful analysis and discussion that ensures that changes are made thoughtfully". Slutligen betonar policyn att om inget gensvar kommer på ett förslag genast, bör en användare söka sådant svar mer envetet, vara beredd att vänta, och ha tilltro till att mycket kan hända plötsligt någon gång i framtiden.

Constructionism är svårt att se exempel på i *Wikitravel:Traveller comes first*, i alla fall i en form som tydligt kan skiljas ut från övriga wikivärden. Jag tycker att formuleringen "we try to help the reader form and explore their own beliefs and ideas about travel" är intressant i

samanhanget, men då detta inte skall ske genom bidragande till ett kunskapsbygge är det inte något som okontroversiellt kan anföras som ett exempel på den konstruktionistiska lärandefilosofin. Utsuddande av gränsen mellan producenter och konsumenter av information hör samtidigt wikiformatet till. I *Wikitravel:Be fair* finns formuleringen ”sharing our **knowledge and impressions** with other Wikitravellers” som mer tydligt anknyter till ett konstruktionistiskt lärande. Även en beskrivning av lärande i form av skapande av ömsesidig förståelse från *Wikitravel:Consensus* bör kunna ses som konstruktionistisk: ”This process, of responding analytically to arguments you disagree with, will help you understand the other side of the issue (and help those who disagree with you understand your side)”. *Wikitravel:Article templates/Sections* lyfter inte fram något lärandeperspektiv. Samtidigt är det klart att det handlar om att ”bygga kunskapsstrukturer” inom de ramar som reseguidesgenren, förtydligad genom den fasta rubrikstrukturen, sätter upp. Ett sådant ramverk kan också tänkas spela en konstruktiv roll i en lärandeprocess.

Cooperation kommer i *Wikitravel:The traveller comes first* till uttryck i en tydlig tillit till att skribenterna agerar i god tro och klarar att vara ärliga och rättvisa, samt i det genomgående användandet av ”vi”. Även i *Wikitravel:Be fair* är antagandet om god tro framträdande och grundläggande. Formuleringen ”sharing our knowledge and impressions with other Wikitravellers” anknyter också till idén om möjligheten att ta olika roller, (t.ex. ”lärare” och ”elev” men också bärare av olika typer av kunskap), och avsnittet om ”local or business owner bias” anknyter ännu starkare till samma tanke genom erkännandet av den roll dessa kan spela och idén att mer oberoende betraktare behövs som motvikt. Avsnittet ”political disputes” handlar om att mötas ”trots allt” och övervinna motsättningar. I *Wikitravel:Article templates/Sections* vill jag påstå att samma idé om deltagande utifrån ”olika roller” är underförstådd – sättet för en människa att ha eller skaffa sig alla de aktuella ”kunskapsbitarna” och se till att de kommer på rätt plats i rätt form i artikeln kräver olika roller, i en eller flera personer. Ibland kan informationen fås på olika sätt – och utifrån olika roller. Generellt är då ingen kunskapskälla privilegierad; kan du bidra, gör det för all del. I slutet av policytexten anas ett tydligt knakande i fogarna kring wikins goda ”cooperation” i den öppna konflikten kring ”get out”-rubriken. Tilliten till deltagarnas hederlighet och goda vilja är en genomgående idé även i *Wikitravel:Consensus*. Där framhävs dessutom förmågan att vara konstruktiv och villigheten att stå tillbaka när det behövs (visa sig ”samarbetsvillig”) som dygder. Policyns resonemang som konsensus som ”fact of life” på wikin, att vem som helst faktiskt kan när som helst göra ändringar så att text som ska bli bestående faktiskt måste

ha stöd, kan till sist indirekt knytas till idén från Ruth & Houghton om att kunna bidra utifrån olika roller. Detta för att den öppenhet som lyfts fram också visar att rätten att ändra inte bygger på någon särskild status eller privilegierad kunskap - annat än kanske om wikins funktion.

5.2 Policyerna och reseguidesvärdena

Urval i *Wikitravel: The Traveller comes first* syns i formuleringen ”not to bore or alienate readers with our personal opinions”, och i länkar till ”Goals and non-goals” och ”Avoid negative reviews”, två urvalsorienterade policies. *Wikitravel: Be fair* inleds av ett resonemang om ”tydliga” recensioner, som fyller en urvalsfunktion för resenären. Så står till exempel: ”[i]f a tourism site is ugly, annoying, or *not worth the effort*, we need to say so” (min kursivering). Det starkt betonade undvikandet av ”agendor” och ”ideologier” är, liksom renodlandet av rena fakta i politiska ämnen, också ett urval, även om det naturligtvis kan kopplas även till andra värden. *Wikitravel: Article templates/Sections* är centrerad kring urvalstanken. De olika rubriker som tas upp definierar vad som hör hemma i en guide. Vissa är obligatoriska, andra optionella, och vissa är ”optionella men starkt rekommenderade” eller optionella endast om de är absolut irrelevanta, som ”if no ’other destinations’ exist”, ”if there’s literally nothing to do”, ”if there’s literally nothing to say on the topic” (den sista i rubriken ”Buy”). Ofta är det beroende på vilken typ av artikel – till exempel region eller stad – det handlar om ifall en viss rubrik är obligatorisk, optionell eller inte alls aktuell. Det rör sig om ett urval i två steg, först genom mallens bestämmningar av vad som är obligatoriskt/optionellt/uteslutet, sedan i den bedömning som görs för de optionella fallen. I inledningen ska platsen identifieras med gränser och länk till högre nivå i den ”geografiska hierarkin”, och eventuellt beskrivas kort med ”a few sentences of interesting tidbits” (sic). Här görs ett urval av fokus som leder blicken och bestämmer hur platsen förstås, liksom senare ”one-liner listings”, korta ”blurbs” som får beskriva städer och annat på ett sätt som inte kan ge rum för någon mångfald av perspektiv. Urval måste också göras av guideförfattarna angående vad som tas med under de olika rubrikerna och vad som exkluderas. Till exempel får listorna över städer och ”andra destinationer” i en region innehålla högst nio punkter. Guideförfattaren har också som uppgift att tala om vilka (typer av) restauranter som inte ska missas och vilka som ska undvikas, särskilt nämna attraktioner som läsare kommer att förvänta sig finns med eller som inte får missas, och att föreslå nästa resmål eller

dagsutflykter under "Get out". Idén att det ens kan vara fallet att det på en plats "bokstavligt inte finns något att göra", att en region helt kan sakna platser att resa till (förutom sina städer), eller att det inte ska finnas något att säga om vad som kan köpas på en plats, är i sig intressant och pekar på att en del saker (aktiviteter, tänkbara resmål, varor) utdefinieras som ointressanta eller till och med icke-existerande. *Wikitravel:Consensus* beskriver en urvalsmekanism när den talar om att "[o]nly that which all the contributors can accept ends up being left in the article" och i samma policy tas även omröstningssidan/exkluderingsmekanismen "Wikitravel:Votes for deletion" upp.

Praktisk nytta är ett centralt värde i *Wikitravel:The traveller comes first*. Textexempel är "[s]erving the travellers who are our readers", "help reders find what they're looking for", samt framför allt "based on the convenience and expectations of travellers", men det viktiga är policyns generella fokus på att guideinnehållet ska ha en funktion för resenären. I *Wikitravel:Be fair* framförs resenärens nytta som motiv för såväl tydliga och ärliga recensioner och ideologisk neutralitet, och blir prövosten för vilken information som ska inkluderas om politiska konflikter. I *Wikitravel:Article templates/Sections* är många av de saker som ska tas upp i guiderna av en praktisk natur – hur fungerar det att komma till platsen och ta sig runt, vad kostar olika saker, vilka regler gäller i den här parken, var hittar du på turistinformationscentret, hur får du tillgång till barnpassning eller klippning? Även när det kommer till mindre vardagsanknutna saker som "information about [a country's] culture, its people or peoples, and relationships to other countries" motiveras medtagandet av detta med att det är användbart (useful), även om det inte tydliggörs på vilket sätt det är användbart. *Wikitravel:Consensus* har inga tydliga uttryck för värdet i förhållande till resande. Vad som kan nämnas är en pragmatism i till exempel motiveringen för status quo-bias - att ge skribenterna möjlighet att koncentrera sig på "the purely productive work of adding new content". Detta nya innehåll får förmodas vara avsett för de resandes nytta i bred bemärkelse, så i den meningen kan denna ändå kanske sägas finnas med här.

Effektivitet i *Wikitravel:The traveller comes first* kommer fram i avgränsningarna och i målet att göra guiden lätt att använda. Däremot finns inte någon tydlig inriktning på "effektivt resande", kanske snarare motsatt när läsaren ska "explore their own beliefs and ideas about travel". Ärliga recensioner kan dock tjäna effektivitet i resandet, vilket utsägs tydligare i *Wikitravel:Be fair*: "If a tourism site is [...] not worth the effort" så måste detta sägas.

Resenären har inte utrymme för att besöka mindre intressanta platser. *Wikitravel:Article templates/Sections* tjänar värdet effektivitet genom att tjäna värdet urval. Maxgränser för antal städer och andra destinationsartikel som nämns i en regionartikel eller tydliga förslag om vart turisterna bör fortsätta efter att ha besökt en plats, tjänar ett effektivt resande – även om de föreslagna målen för fortsatt resande också tycks utgå från en mottagare som har tid på sig att resa länge och besöka många platser. Rekommendationer och ”undvik!”-uppmaningar ger möjlighet att maximera upplevelsen, korta sammanfattningar av platser som anger vad som ska fokuseras ”what is most relevant about the district for travel” skapar tydlighet och riktning, och undviker tolkningsproblem och förvirring. *Wikitravel:Consensus* har inte mycket innehållsmässigt kring effektivt resande, men samma pragmatism som nämndes avseende ”praktisk nytta” kan nämnas här. Kodifierandet av ”status quo bias” motiveras med effektivisering av innehållsproduktionen.

Efemäritet har inga tydliga uttryck i *Wikitravel:The traveller comes first*. Några saker som ändå kan tas upp som möjliga exempel är avseende form resonemang kring sidnavigationen (som anknyter till guidens existens i virtuellt format) och på innehållssidan omnämningarna av recensioner och prisklassifikaioner, som måste vara ”färskvare”. I *Wikitravel:Be fair* är det lätt att lyfta exempel på det sistnämnda ”if a hotel has bugs, smells like urine...” – ”surly waitstaff, rich and generous portions of moussaka, tinny stereo system” – det är uppenbart att sådana saker kan skifta snabbt, även bortsett från frågan om ett visst näringsställe ens finns kvar när den resande kommer till platsen. På samma sätt så är den typen av uppgifter kring territoriekontroll som diskuteras i avsnittet ”political disputes” färskvare, även om det kanske i de flesta fall är sådant som ändras mer sällan. Wikin har förstås en fördel i att den kan hållas uppdaterad. Detta nämns inte här men får nog ses som underförstått. Även i *Wikitravel:Article templates/Sections* är mycket stora delar av det som förväntas tas upp sådant som kan ändras relativt snabbt: ”visa or other legal information”, ”warnings about border crossings”, ”[e]ntrance fees, camp site fees, hiking permits and fees”, ”travel possibilities”, ”scheduled events”, ”specifics” och ”unique opportunities” avseende utbildning, ”jobs, work visas, volunteer opportunities and resources”, ”specific listings” under Buy, ”currency and currency exchange”, ”significant outbreaks of contagious diseases” och så vidare. *Wikitravel:Consensus* påminner om att produkten inte är slutgiltig utan uppdateras löpande allteftersom nya personer ger sig i kast med texterna och för in sina perspektiv i dem, och allt eftersom konsensus ändras (även om en tröghet finns kopplat till ”status quo bias”).

Målgruppsanpassning är centralt i *Wikitravel: The traveller comes first*. Det som samtidigt är mycket intressant är att vem ”den resande” är aldrig utsägs, varken här och på andra ställen. Var den kommer ifrån, varför den reser och så vidare lämnas öppet. Det betyder *inte* att antaganden inte kan spåras på olika ställen (här, till exempel, antas den resande hellre vilja ha en ”neutral” guide än en som stöder något visst perspektiv, och antas vilja bilda sig en egen uppfattning om saker snarare än få åsikter serverade) men samtidigt undviks ofta fällor knutna till olika typer av förgivettaganden. Det blir en viss splittring där man inte ens vill slå fast att man primärt riktar sig till turister, samtidigt som turisten som målgrupp blir tydlig på många ställen. Men – så mycket är klart som att mottagaren är en resande, och detta är centralt för de som skapar *Wikitravel* att hålla i huvudet. Retoriken kring ”the needs of the traveller” slår igenom även i *Wikitravel: Be fair*, och tas upp både i resonemanget kring att ”lämna ideologier” och i avsnittet om politiska dispyter, fortsatt med vaghet kring hur dessa behov ska definieras och vem ”den resande” är. Avsnittet om politiska ”dispyter” antar möjligen att den resande har ett utifrånperspektiv – men det är inte givet, den rekommenderade neutrala tonen kan uppfattas som ett sätt att garantera att guiden inte blir stötande heller för den för vilken den aktuella frågan är känslig. *Wikitravel: Article templates/Sections* visar att trots de ambitioner som finns på vissa håll att inkludera andra typer av resande riktar man sig till primärt turister – se till exempel det faktum att rubriken ”See” är obligatorisk i alla artiklar. Visserligen finns också ett avsnitt som ”Work”, men det är inte obligatoriskt och handlar om möjligheter ”for travellers to find work in the area” vilket inte låter som att det riktar sig till den som vill resa primärt för att arbeta. Idén att det går att definiera i en kort beskrivning till exempel om en stadsdel ”what is most relevant about the district for travel” bygger också på att det går att fokusera på vissa typer av resande och kanske vissa grupper resande, även om det inte här definieras exakt vilket resande som sätts i fokus och även om detta kanske kan variera mellan olika resmål. Under rubriken ”Talk” blir det i alla fall tydligt att engelska antas vara ett språk läsaren gärna och utan problem talar (men inte att det är det enda språk hen talar). Detta är trots att guiden är engelskspråkig inte en självklarhet – människor med begränsade kunskaper i engelska skulle också kunna söka sig hit för att det är här reseinformation de behöver finns. Under ”Get in” står: ”For example, for getting into a U.S. state, focus on routes from nearby states and from other areas of the country.” (exemplet förväntas vara bekant för målgruppen). Fler exempel på att guiderna måste skrivas med någon mottagare i åtanke: ”If there are some attractions that people are going to be expecting, or just attractions that people really shouldn't miss”/”If there are some

activities that people are going to be expecting, or just activities that people really shouldn't miss" – frågan undviks och blir beroende av de som skriver guiderna snarare än policyn i sig, men sådana bedömningar går knappast att göra utan någon slags avgörande kring vems förväntningar och förmodade preferenser som ska tillmötesgå. Under "Learn" finns en annan ledtråd till vilken resande som guiderna är till för: "activities that international travellers may be interested in". Alltså är människor som reser inom sitt eget land exkluderade. Information om "attaining funds from home" kräver antaganden om var hemma är och "currency exchange" måste anges i termer av någon viss valuta. *Wikitravel:Consensus* har inga tydliga uttryck för målgruppsanpassning, men kan däremot säga en del om förväntningarna på den som ska delta i skapandet av guiderna.

Nationalism är inget som finns explicit i *Wikitravel: The traveller comes first* och tal om att "not let personal issues or promotional interests color our reviews" kan se ut som att det talar emot att det finns där. Frågor kan dock ställas om vad som ligger i undertexten: Vems förväntningar ska tillgodoses? I vilka termer delas entusiasm över resmål? *Wikitravel:Be fair:* kan uppfattas som att den innehåller en stereotyp, och delvis negativ, bild av en grekisk restaurant (vilken tolkning naturligtvis är öppen för kritik kring varför jag antar att restaurantens problem skulle vara kopplade till dess grekiskhet). Ockupationen av Västbanken utgör exempel avseende politiska dispyter. Neutralitet (och därmed anti-nationalism?) förordas, men avsnittet gör – i alla fall enligt min bedömning - sig skyldigt till någon form av förfrämligande och kanske förlöjligande med formuleringar som "and above all whose fault the whole damn mess is". *Wikitravel:Article templates/Sections* innehåller en intressant beskrivning av vad som bör tas med under rubriken "Understand": "For countries, information about its culture, its people or peoples, and relationships to other countries are useful", följt av "History" och "People" som föreslagna underrubriker. Rubriken "Respect" har också drag av nationalistiskt tänkande kring kulturella skillnader, samtidigt som avsnittet om att inte ta med information som de flesta bör känna till eller som är gemensam för de flesta kulturer kan ses som en ansträngning att inte mystifiera och exotisera för mycket. *Wikitravel:Consensus* har inga uttryck för detta i sig. Om en nationalistisk tendens etableras – till exempel grundat i skribentkollektivets sammansättning, eller "arv" av idéinnehåll från traditionella reseguider – tydliggör policyn dock att det kan vara trögt att ändra den grundat i den konservatism som finns inbyggt i systemet med långsamma diskussioner, kodifierad "status quo bias" och arv efter gamla diskussioner som människor är ovilliga att dra upp igen.

Romantik återfinns just i dessa fyra policies inte så mycket i förhållande till resande och resmål – även om ”the traveller” kan uppfattas som en romantisk figur. Detta betyder inte att sådant inte finns i andra delar av wikin. Den romantik som finns rör sig annars kring bildningstankar och den fria kunskapen, som i *Wikitravel:The traveller comes first*: ”try to help the reader form and explore their own beliefs and ideas about travel”. *Wikitravel:Be fair* har också en bildningsromantik. I *Wikitravel:Article templates/Sections* kan ”Read” underrubrik till Understand ”for iconic literature...” eventuellt föras hit, liksom inslagen om kultur och folk i samma avsnitt. *Wikitravel:Consensus* ger definitivt uttryck för en romantik kring konsensusidén.

Textekonomi finns i *Wikitravel:The traveller comes first* i intuitivt navigationssystem och i strykande av åsikter med motivering att de tråkar ut. I *Wikitravel:Be fair* går de starka betonandena av livligt språk emot värdet, men exkluderandet av ideologiskt material och överdrivna detaljer angående konflikter har textekonomiska aspekter, i alla fall i sina följder. *Wikitravel:Article templates/Sections* ger tydliga definitioner av vad som ska vara med i en guide och vad som utesluts, se även Urval. Ofta ges uppmaningar att lämna detaljer till andra delar av artikeln eller delar av wikin: ”...leave detailed information on history, culture, etc. for the **Understand** section” (alltså ej i inledningen), ”with articles about each region giving more detailed information” osv. Beslutet att låta vissa delar vara optionella och bara tas med i mån av relevans, till exempel regionindelning, är ett annat exempel: ”Not required; use only if there are subregions to list.” Om beskrivningar betonas ofta att de ska vara ”brief”; listor har i flera fall en maxlängd. För *Wikitravel:Consensus* aktualiseras ungefär samma saker som angående urval: Bara det alla accepterar blir kvar. Enskildas möjlighet att redigera artiklar kan tillämpas genom nedkortningar likaväl som tillägg, vilket pekas ut i policyn. Borttagande av hela artiklar ska dock normalt vara grundat i beslut från de icke-majoritära omröstningarna på Wikitravel:Votes for deletion.

Säkerhet har inga tydliga uttryck i *Wikitravel:The traveller comes first*, och inte i *Wikitravel:Consensus* om en inte vill läsa in att konsensusprocessen skyddar läsaren mot kontroversiell och kanske till och med farlig information. *Wikitravel:Be fair* hänvisar till möjligheten att ett hus är ”dangerously badly built” och nödvändigheten att i så fall tala om det. Säkerhetsfrågor måste också anses finnas i bakgrunden då, som i avsnittet ”Political disputes”, resande i konfliktområden diskuteras men detta lyfts inte explicit här.

I *Wikitravel:Article templates/Sections* finns två rubriker generellt inriktade på temat ("Stay safe", "Stay healthy"). Båda dessa är optionella – vilket gör det till ett aktivt val att ta med dem i en artikel och potentiellt en källa till stigmatisering och obalans. "Stay healthy" är dock starkt rekommenderad för landsartiklar. I övriga rubriker finns knappast något genomgående säkerhetsperspektiv – jag noterar till exempel att "By thumb (for hitchhiking)" är en av de rekommenderade underrubrikerna i avsnittet "Get in".

Ideologi, tendenser, makt är förstås ett mycket brett tema. I *Wikitravel:The traveller comes first* finns en framträdande ideologi i form av idén om neutralitetens möjlighet och önskvärdhet. I praktiken finns förmodligen stora möjligheter för olika typer av bias att slå igenom i wikin, till exempel nationalistisk – kanske just genom att man i stort förlitar sig på redigerarnas goda vilja och förmåga att se sin egen bias. En annan ideologi rör bildningsidealet – se Romantik ovan. Maktperspektiv kan anläggas på "ärliga" recensioner, och även att ta på sig att bestämma över t.ex. regionsindelningar. *Wikitravel:Be fair* betonar i än högre grad det icke-ideologiska, om inte anti-ideologiska. "We don't have any agenda on Wikitravel." Kunskapsdelningsidealet finns där, och man säger "our agenda on Wikitravel is to achieve our goal", att producera en väldigt, väldigt bra reseguide och på så sätt göra sin kunskap användbar. "Non-travel ideologies" ser ut att ge en intressant öppning för att "reseideologier" kan anses ha en plats på wikin, men jag är inte säker på hur mycket som ska tolkas in i detta. Utifrånperspektivet och neutraliteten i förhållande till Israel-Palestina-konflikten, eller som det står "[s]ubstitute the conflict of your choice", är privilegierad. Makt- och privilegieperspektiv finns också att lägga på värderandet av den utomståendes blick framför lokalboende och affärsägare, som samtidigt kan vara de som berörs starkast av hur en plats beskrivs. I *Wikitravel:Article templates/Sections* är regionindelning ett intressant exempel på hur politiska frågor blir oundvikliga. Policyn uppmanar: "[t]ry to divide an area into traditional or well agreed regions" men problem uppstår där sådana inte finns. Observera också att detta är ett område där wikin tvingas "sätta ner foten" eftersom man bestämt sig för att man vill ha en tydlig geografisk hierarki utan överlapp. Korta beskrivningar – one-liner listings – ger som nämnts under andra värden inte utrymme för någon mångfald av perspektiv. Uppmuntrande av fossilnyttjande – "By plane", "By bus", "By car" som underrubriker i "Get in" också är ideologiskt. Detta anknyter till något genomgående alla policies och sajts hela upplägg: Turismen är något allra minst förgivettaget och generellt positivt laddat. Rubriken "See" kan kopplas till Urry och "turistens blick". Att "See" är "required in all cases" medan "Do" kan avvaras utgör bekräftande av tanken (hos Urry m.fl.)

att turismen främst handlar om seende. Flera ideologiskt laddade aspekter på guidemallen och dess användning har nämnts tidigare, som idén att på vissa platser ”finns bokstavligt talat inget att göra” och den möjliga stigmatisering genom val att ha med ”Stay safe” och ”Stay healthy” i en artikel. I de avslutande formuleringarna kring ”Get out”-rubriken syns spår av en intern maktkamp i wikin. *Wikitravel:Consensus* har tydliga exempel på konsensus- och neutralitetsideologi. I övrigt favoriserar konsensusmodellen det den grupp som skapar wikin kan komma överens om, inte nödvändigtvis vad man är överens om i samhället eller vad som är sant. Om tendenser uppstår – grundat i till exempel överrepresentation av vissa grupper i skribentkollektivet, eller övertagande av värden som är kopplade till reseguidesgenren – kan det vara svårt att styra om, givet status quo-bias.

Fullständighet har inga tydliga explicita uttryck i *Wikitravel:The traveller comes first*.

Frågan som borde ställas enligt policyn blir: tjänar den resande på fullständighet? En sak som tydligt framgår är att skribenters personliga uppfattningar i olika frågor inte ingår i en eventuellt eftersökt fullständighet. *Wikitravel:Be fair* lyfter fullständigheten som ideal genom att tala om ”a **reliable and complete** travel guide”. Ett fullständighetsideal framträder också, trots dess många avgränsningar, i *Wikitravel:Article templates/Sections*: I de många rubriker som anges som obligatoriska eller starkt rekommenderade; i markeringen av att andra reseguider inte ska tas upp under ”Read” eftersom *Wikitravel* ska vara tillräcklig som guide; i skrivningarna om den geografiska hierarkin som pekar mot en ambition att täcka hela jorden; och till sist i upptagande av ganska specialiserade tjänster bland annat under ”Cope” (”pet care”). *Wikitravel:Consensus* har motiverandet av ”status quo bias” med fokus på ”the purely productive work of adding new content” – att öka innehållsmängden rent kvantitativt, och därmed graden av fullständighet, är prioriterat.

Objektivitet i någon mening är ett ideal i *Wikitravel:The traveller comes first*, även om ordet undviks: ”try to be honest and fair, and not let personal issues or promotional interests color our reviews”. Policyn länkar också till ”Don’t tout”, *Wikitravels* policy mot textreklam. I *Wikitravel:Be fair* är samma sak ett grundtema. Policyn tillåter subjektiva värderingar - ”[i]f a tourism site is ugly” –, men de ska vara formulerade utan agenda och finns olika uppfattningar och intryck ska en balanserad bild ges. Avseende politiska dispyter backar man till den strikta objektiviteten (åtminstone utifrån vad denna policy säger – stilpolicyn Wikivoyage:Tone ger delvis ett annat intryck i ett exempel kring mänskliga rättigheter i

Nordkorea). Så till *Wikitravel:Article templates/Sections*. Den information som ramverket anger ska tas med i en artikel löper från det renodlat objektiva, som adresser och parkavgifter, till det renodlat subjektiva som bedömningar av vilka typer av restauranter en resande bör undvika. I några fall ges riktlinjer för att avgränsa det som skulle kunna bli subjektivt – ”divide an area into traditional or well-agreed regions according to the guidelines on the geographical hierarchy page”; “[l]ist cities alphabetically [...] list the capital city *first*”. I *Wikitravel:Consensus* vill en tänka sig en underliggande idé om objektivitet genom kompromiss och kombinerande av flera perspektiv, men detta skrivs egentligen aldrig riktigt ut. ”Fairness” likställs i princip med konsensusstöd: ”fair – that is a view that all contributors accept – in short – **consensus**”.

Erfarenhetsbaserad kunskap är i *Wikitravel:The traveller comes first* underförstådd i ”[w]hen we review hotels, restaurants, sights, etc.” – en hotellrecension måste bygga på egen erfarenhet av det aktuella hotellet. På samma sätt är erfarenhetsbaserad kunskap nödvändig för bedömningar av den typ *Wikitravel:Article templates/Sections* vill att artikelskapare ska göra för att peka ut ”any general types of restaurant that travellers should look for (or avoid!)”. En del andra former av kunskap och information kan också vara svår att få tillgång till utan erfarenhet från platserna, speciellt då det handlar om små och inte så omskrivna resmål (baretikett, hur man tar sig till ett resmål till fots eller liftande med mera). Dock är den erfarenhetsbaserade kunskapen inte privilegierad – den som har kunskap att bidra med får gärna göra det, oavsett dess källa, och *Wikitravel:Consensus* påminner om att varje bidragsgivare, oavsett vilken slags kunskap den besitter, måste vara beredd att argumentera för sig och nå konsensus på en arena där det tydligaste privilegiet är för status quo. Avsnittet ”Local or business owner bias” i *Wikitravel:Be fair* tar upp något som lyfts i litteraturen apropå erfarenhetsbaserad kunskap – sådan kunskap är central, men den hämtas inte från lokalbefolkningen.

Autenticitet har jag inte funnit tydliga exempel på i någon av guiderna i bemärkelsen ”en autentisk upplevelse av en plats. Att beskrivningar skall vara autentiska i bemärkelsen ärliga och levande är dock ett starkt tema i *Wikitravel:The traveller comes first* och *Wikitravel:Be fair*.

Moraliserande i förhållande till de resande är inte heller något som det finns tydliga exempel på i de flesta av de fyra policyerna. *Wikitravel:The traveller comes first* är snarast en uppmaning att avstå från detta, men har moraliserande riktat mot de som skapar guiden ("honest and fair"). Markeringar mot "promotional interests" har moment av temat att vara bättre än turismindustrin och dess kommersialism, men detta ligger närmare "konsumentupplysning". *Wikitravel:Be fair* har på samma sätt inslag av moraliserande i förhållande till skribenter, turismentreprenörer, människor med stark ideologisk agenda, lokalboende – men inte i förhållande till den resande. *Wikitravel:Article templates/Sections* är undantaget i detta fall, där någon form av moralism kan spåras huvudsakligen kopplat till rubriken "Respect" som är optionell, men starkt rekommenderad i landsartiklar. Budskapet där är att undvika "common mistakes visitors make about the area in question" genom att förstå och respektera lokala kulturella normer. *Wikitravel:Consensus* har inga uttryck för moralism i förhållande till resenären (men inte heller några stopp för att ta moraliska ställningstaganden, om det finns konsensus för dem). Som i Traveller comes first och Be fair finns tydliga uttalanden om hur en god Wikitraveller agerar (genom att till exempel stå tillbaka då hen står ensam i opposition).

Hedonism kommer inte till några tydliga uttryck i *Wikitravel:The traveller comes first* (men slipper i dömas för sina eventuella laster av den agendafria guiden) och inte i *Wikitravel:Consensus*. I *Wikitravel:Be fair* finns möjligen i exemplet ett inslag av att den resande ska bjudas att "ta för sig" av resmålet, med ett objektifierande moment: "Dingy but passable Greek restaurant with surly waitstaff, rich and generous portion of moussaka, tinny stereo system." "Rich and generous", i synnerhet, är ett "hedonistiskt" språk. I *Wikitravel:Article templates/Sections* bör "Drink" som en särskild rubrik ses som uttryck för detta. Avsnittet handlar om nattliv i allmänhet och ger utrymme för att ta upp till exempel om det finns områden med intressanta musikaliska traditioner, men har fokus på barer och (underförstått alkoholhaltig) dryck som syns inte minst i titeln.

Konsumentupplysning är ett framträdande värde i *Wikitravel:The traveller comes first* med "honest reviews", undvikande av "promotional interests" och länk till Don't tout. Samtidigt finns en motvikt i att även "Avoid negative reviews" länkas, vars idé är att etablisemang som inte alls kan rekommenderas inte heller behöver tas upp, med undantag som om de är mycket kända eller annonserar aggressivt. I *Wikitravel:Be fair* är

konsumentupplysningen central med konstaterande "[w]e need o call a spade a spade", utförliga exempel på negativa uppgifter om hotell, restauranter och resmål och diskussion av varför den resande behöver dessa, diskussion av "business owner bias" och även här en länk till "Don't tout". Motvikt finns i länk till "Avoid negative reviews". I *Wikitravel:Article templates/Sections* är temat tydligast i "Eat", med formuleringen "[d]o mention any general types of restaurants that travellers should look for (or avoid!)". Under "See", "Do" och "Drinks" lyfts frågan om rekommendationer på ett liknande sätt, men inte varningar. *Wikitravel:Consensus* saknar uttryck för detta värde, men policyerna anknyter till varandra och *Be fair* innehåller, i ett av sina restaurantrecensionsexempel, en mycket relevant illustration av hur konsensusbyggandet tänks fungera i praktiken i en konsumentupplysningsfråga.

6 Slutsatser

I avsnitt 3 ställdes ett antal frågor som nu kan besvaras.

1. Kan de ”wiki- och reseguidesvärden” som listas i avsnitt 2.1 och 2.2 spåras i *Wikitravels* policies, och hur tar de sig uttryck?

Ja, påtagligt tydligt. Alla värden får anses vara representerade i åtminstone ett par av de analyserade policyerna och i de flesta fall i samtliga. Exemplens mängd, tydlighet och centralitet varierar dock i hög grad. Till exempel har jag inte funnit några tydliga uttryck för värdet ”autenticitet” i bemärkelsen ”en autentisk upplevelse av ett resmål” utan tvingats omtolka detta i termer av ärlighet och öppenhet i beskrivningar. De uttryck värdena tar sig är mångskiftande och i detta avseende får jag referera till den löpande analysen i resultatredovisningen.

2. Finns det punkter där de två grupperna av värden kommer i konflikt?

Ja, relativt tydligt. Representationen av reseguidesvärden som ”urval”, ”textekonomi” och kanske även ”nationalism” som framkommer i ”Wikitravel:Article templates/Sections” (och andra stilguidesdokument) verkar tydligt begränsande på wikivärdena ”self-identification” och ”co-construction”, oavsett hur tydligt dessa lyfts fram på andra ställen. Detta skall dock inte tolkas som att dessa görs irrelevanta, men de tvingas verka inom reseguidens givna ramar.

3. Hur hanterar policysystemet en eventuell sådan övergripande konflikt, och hur hanterar det över huvud taget punkter där olika värden står i konflikt med varandra?

Konflikten överbryggs genom att förverkligandet av genren reseguide beskrivs som det givna målet, som wikiformen och -värdena skall tjäna, och får underordnas om en konflikt skulle uppstå – även om man undviker att beskriva det i dessa termer.

Referenser

- Beschastnikh, I., Kriplean, T. och McDonald, D. (2008). Wikipedian self-governance in action: Motivating the policy lens. I *Proceedings of International Conference on Weblogs and Social Media*, pages 27–35, New York, NY. Association for the Advancement of Artificial Intelligence.
- Butler, B. Joyce, E. och Pike, J. (2008). Don't look now, but we've created a bureaucracy: the nature and roles of policies and rules in wikipedia. I *CHI '08: Proceeding of the twenty-sixth annual SIGCHI conference on Human factors in computing systems*, pages 1101–1110, New York, NY. ACM.
- Castells, M. (2000). Toward a sociology of the network society. *Contemporary sociology*, 29(5):693–699.
- Emigh, W. & Herring, S. C. (2005) Collaborative authoring on the web: A genre analysis of online encyclopedias. *Hawaii International Conference on System Sciences*, 4:99a.
- Everything2* uå <http://www.everything2.com/> hämtad 2015-10-20
- Featherstone, M. och Venn, C. (2006) Problematizing global knowledge and the new encyclopaedia project: An introduction. *Theory, Culture & Society*, 23 (2-3):1-20.
- Golledge, R. G. och Spector, A. N. (1978), Comprehending the Urban Environment: Theory and Practice. *Geographical Analysis*, 10: 403–426. (gissning?)
- Jankowski, Steven J.L. (2013) Wikipedia and Encyclopaedism: A genre analysis of epistemological values. ("Thesis submitted to Dr Pierre Lévy in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts in Communication.")
- Koskensalo, Annikki (2012) Towards a Better Professional Understanding of the Hybrid Genre "Tourism Websites". Proceedings of the 3rd Conference of the Asia Pacific Language for Special Purposes and Professional Communication Association. s 2-23.
- Kriplean, T., Beschastnikh, I., McDonald, D. W, Golder, S. A. 2007. Community, Consensus, Coercion, Control: CS*W or How Policy Mediates Mass Participation. I: Gross, T. & Inkpen, K. 2007 *Proceedings of the 2007 international ACM conference on Supporting group work*. <http://portal.acm.org/toc.cfm?id=1316624&type=proceeding&coll=GUIDE&dl=GUIDE &CFID=84423394&CFTOKEN=36178694> Hämtad 2010-04-15. s.167-176.

- Lagassé, P. (Red.). (2000). *The Columbia encyclopedia* (6th ed.). New York: Columbia University Press.
- Lew, Alan A. (1991) Place Representation in Tourist Guidebooks: An Example from Singapore. *Singapore Journal of Tropical Geography* 12(2):124-137.
- Nord, L. & Nygren, G (2002). *Medieskugga*. Stockholm: Atlas.
- Okoli, Chitu (2009) A brief review of studies of Wikipedia in peer-reviewed journals. Proceedings of the Third International Conference on Digital Society. Cancun, Mexico, February 1-7, 2009. International Academy, Research and Industry Association (IARIA).
- Papert, S. och Harel, I. (1991) *Constructionism: research reports and essays, 1985-1990*. Cognition and Computing Series. Ablex Publishing Corporation.
- Paulding, James Kirke (1828) *The New Mirror for Travellers: and a Guide to the Springs*.
- Pentzold, C., & Seidenglanz, S. (2006, August). Foucault@ Wiki: first steps towards a conceptual framework for the analysis of Wiki discourses. In *Proceedings of the 2006 international symposium on Wikis* (pp. 59-68). ACM.
- Ruth, A. och Houghton, L. (2009). The wiki way of learning. *Australasian Journal of Educational Technology*, 25(2):135–152.
- Thelander, Åsa (2006) Blank Spaces. The Mediation of Nature in Travel Advertisements. I *Geographies of Communication. The Spatial Turn in Media Studies*. André Jansson och Jesper Falkheimer (red.), 139-154. Göteborg: Nordicom. 2006.
- Thurot, J. M., & Thurot, G. (1983). The ideology of class and tourism confronting the discourse of advertising. *Annals of Tourism research*, 10(1), 173-189. (not – gissning – ofullständig litt.lista hos Lew)
- Urry, John och Larsen, Jonas (2011) *The Tourist Gaze 3.0*. Los Angeles: SAGE. E-bok.
- Viégas, F. B., Wattenberg M. och Dave, K. (2004) Studying cooperation and conflict between authors with history flow visualizations, *Proc. CHI 2004*, ACM Press .
- Viégas, F. B., Wattenberg, M., and McKeon, M. M. (2007). The hidden order of Wikipedia. I Schuler, D., editor, *Online Communities and Social Computing*, s. 445–454. HCII 2007, Springer-Verlag Berlin Heidelberg.
- Waade, Anne Marit (2006) Armchair Travelling with Pilot Guides. Cartographic and Sensuous Strategies. I *Geographies of Communication. The Spatial Turn in Media*

Studies. André Jansson och Jesper Falkheimer (red.), 155-170. Göteborg: Nordicom. 2006.

Widoff, Andreas. 2009. Den variabla texten - En dialogisk analys av Wikipedia.

Magisteruppsats, Göteborgs Universitet.

Wikipedia u.å. <http://www.wikipedia.org> hämtad 2015-10-20

Wikitravel u.å. <http://www.wikitravel.org> hämtad 2015-10-20

Wikitravel:Article templates/Sections

http://wikitravel.org/wiki/en/index.php?title=Wikitravel:Article_templates/Sections&oldid=2318695 hämtad 2015-10-20 (från 2015-06-05, av Adzas)

Wikitravel:Avoid negative reviews

http://wikitravel.org/wiki/en/index.php?title=Wikitravel:Avoid_negative_reviews&oldid=1516088 hämtad 2015-10-20 (från 2010-08-09, av Wrh2)

Wikitravel:Be fair

http://wikitravel.org/wiki/en/index.php?title=Wikitravel:Be_fair&oldid=2012327 hämtad 2015-10-20 (från 2013-03-25, av 118dot93dot73dot30)

Wikitravel:Consensus

<http://wikitravel.org/wiki/en/index.php?title=Wikitravel:Consensus&oldid=1516153> hämtad 2015-10-20 (från 2010-08-09, av Wrh2)

Wikitravel:Don't tout

http://wikitravel.org/wiki/en/index.php?title=Wikitravel:Don%27t_tout&oldid=2352746 hämtad 2015-10-20 (från 2015-10-13, av Oldnemesi)

Wikitravel:Requests for comment

http://wikitravel.org/wiki/en/index.php?title=Wikitravel_talk:Requests_for_comment&oldid=1203022 hämtad 2015-10-20 (från 2009-07-22, av Rein N.)

Wikitravel:The traveller comes first

http://wikitravel.org/wiki/en/index.php?title=Wikitravel:The_traveller_comes_first&oldid=2012329 hämtad 2015-10-20 (från 2013-03-25, av 118dot93dot73dot30)

Wikitravel:Tone

<http://wikitravel.org/wiki/en/index.php?title=Wikitravel:Tone&oldid=2262946> hämtad 2015-10-20 (från 2014-11-23, av Ttcf)

Wikitravel:Travellers' pub

http://wikitravel.org/wiki/en/index.php?title=Wikitravel:Travellers%27_pub&oldid=2352613 hämtad 2015-10-20 (från 2015-10-13, av GiulioC)

Wikitravel:Votes for deletion

http://wikitravel.org/wiki/en/index.php?title=Wikitravel:Votes_for_deletion&oldid=2349337 hämtad 2015-10-20 (från 2015-09-27, av GiulioC)

Wikivoyage u.å. <http://www.wikivoyage.org> hämtad 2015-10-20